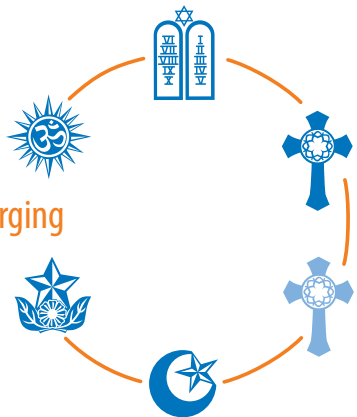

Commando DienstenCentra
Ministerie van Defensie

Professionele standaard voor geestelijk verzorgers werkzaam in de krijgsmacht 2017-2021

Diensten Geestelijke Verzorging

Professionele standaard
voor geestelijk verzorgers
werkzaam in de krijgsmacht
2017-2021

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
2. Algemene uitgangspunten	7
2.1 Domein	7
2.2 Uniciteit	7
2.3 Aanspreekbaar op waarden en normen	7
2.4 Beroepsidentiteit	7
2.5 Waardigheid	8
2.6 Professionele kwaliteit	8
2.7 Loyaliteiten	8
2.8 Vrijplaatsfunctie	9
3. Omgang met pastorant/cliënt	10
3.1 Basishouding	10
3.2 Privacy	11
4. Omgang met de krijgsmacht	13
4.1 Zendende Instantie en Defensie	13
4.2 Omgang met commandanten	13
4.3 Non-combattant	14
4.4 Uniform	14
4.5 Functiegerelateerde opleidingen	14

4.6	Hiërarchische organisatie	15
4.7	Bijzondere omstandigheden	15
4.8	Subculturen	16
5.	Omgang met collega geestelijk verzorgers	17
5.1	Samenwerking in het SMT	17
5.2	Verdeling van eenheden	18
6.	Omgang met collega's van het SMT	19
6.1	Interdisciplinaire samenwerking	19
6.2	Geheimhouding	19
7.	Omgang met sociale media, de pers en nevenfuncties	20
7.1	Omgang met sociale media	20
7.2	Omgang met de pers	21
7.3	Nevenfuncties	22
8.	Werkwijze professionele standaard	23
8.1	Gebruik	23
8.2	Evaluatie	23
8.3	Vaststelling	23
9.	Informatie	24

Professionele standaard voor geestelijk verzorgers in de krijgsmacht

1. Inleiding

In de krijgsmacht werken geestelijk verzorgers van verschillende denominaties: Protestants, Rooms Katholiek, Humanistisch, Joods, Islamitisch en Hindoe. Hoewel zij vanuit verschillende achtergronden en bij verschillende defensieonderdelen werken, vervullen zij in de organisatorische context van Defensie dezelfde functie. In de voorliggende professionele standaard wordt daarom de functie ‘geestelijk verzorger in de krijgsmacht’ opgevat als één beroep.

Deze professionele standaard bevat afspraken voor geestelijk verzorgers in de krijgsmacht als leidraad voor de uitoefening van hun beroep. Ze is bedoeld als een stimulans voor geestelijk verzorgers om gecoördineerd op te treden in deskundigheidsbevordering, discussie over beroepsethiek en conflicthantering. Daarnaast is de professionele standaard ook bedoeld om helderheid te verschaffen aan cliënten/pastoranten, collega’s van andere disciplines en leidinggevenden over wat zij van geestelijk verzorgers in de krijgsmacht kunnen verwachten. Dat scheidt duidelijkheid.

De professionele standaard is een reflectie van de ethische discussie over gewenst gedrag van beroepsbeoefenaars, die wordt gevoerd in de samenleving, bij de zending instanties, in de krijgsmacht en in verwante beroepsgroepen. Deze discussie

duurt voort en kan tot aanpassingen leiden. De professionele standaard wil deelname van geestelijk verzorgers in de krijgsmacht aan die discussie in bredere zin ondersteunen.

In de ethische discussie bestaat over sommige thema's meer eenstemmigheid dan over andere. In de formulering van de professionele standaard is dat terug te vinden. Sommige formuleringen benoemen ruimte voor een keuze en vragen daarbij om een gemotiveerde verantwoording aan de betrokkenen. Andere afspraken zijn directiever geformuleerd en laten zien dat afwijkend gedrag op dat punt algemeen als ongewenst wordt gekwalificeerd. De professionele standaard stimuleert daarmee reflectie over gewenst gedrag. Ze beoogt te bevorderen dat ethische dilemma's van geestelijk verzorgers in de krijgsmacht herkend worden en bespreekbaar worden gemaakt. De vraag welke thema's een plaats verdienen in de professionele standaard kan steeds opnieuw gesteld worden.

De verantwoordelijkheden die voortvloeien uit bestaande regelgeving (waaronder de gedragscodes van de respectievelijke denominaties en de Defensiegedragscode) blijven van toepassing. De professionele standaard bevat waar mogelijk inclusieve taal. Waar de taal om een keuze vroeg is de mannelijke vorm gebruikt. Hiermee is geen onderscheid bedoeld. Waar sprake is van geestelijk verzorgers, militairen en anderen is te denken aan allen, mannen zowel als vrouwen.

2. Algemene uitgangspunten

2.1 Domein

De geestelijke verzorging is er voor militairen, overig defensiepersoneel, veteranen en het thuisfront. Zij kunnen gebruik maken van de diensten van de geestelijke verzorging.

2.2 Uniciteit

De geestelijk verzorger respecteert de uniciteit van ieder mens, ongeacht etnische afkomst, leeftijd, geslacht, seksuele geaardheid. Dit respect betreft ook de politieke voorkeur, leefwijze, levensovertuiging en de sociale positie, de rang, het krijgsmachtdeel of onderdeel van de militair.

2.3 Aanspreekbaar op waarden en normen

De geestelijk verzorger is aanspreekbaar op de waarden en normen van de levensbeschouwelijke traditie die hij representeert. Naast een doorleefde en authentieke omgang met de eigen levensbeschouwing heeft hij een positieve en tolerante grondhouding naar andere levensbeschouwingen.

2.4 Beroepsidentiteit

In zoverre de geestelijk verzorger ambtsdrager is, vormen ambt, professionaliteit en de persoon samen de beroepsidentiteit van de geestelijk verzorger.

2.5 Waardigheid

De geestelijk verzorger gedraagt zich in overeenstemming met de waardigheid van het ambt dat hij bekleedt. Hij brengt de beroepsgroep niet in diskrediet. Dit geldt voor het persoonlijk functioneren zowel binnen als buiten werkverband.

2.6 Professionele kwaliteit

Om zijn deskundigheidsniveau te borgen is de geestelijk verzorger aangesloten bij een kwaliteitsregister. De geestelijk verzorger is persoonlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitoefening van zijn beroep en houdt deze op peil via de geëigende kanalen van scholing, intervisie, supervisie en intercollegiaal contact. De Diensten Geestelijke Verzorging dragen zorg voor de randvoorwaarden voor deze activiteiten.

2.7 Loyaliteiten

De geestelijk verzorger kent een loyaliteit naar de eigen Zendende Instantie en naar de militaire organisatie waarin hij werkt. De geestelijk verzorger gaat op integere en transparante wijze om met verschillende loyaliteiten. Wanneer een loyaliteitsconflict om keuzes vraagt, zal hij zijn keuze aan alle partijen gemotiveerd moeten kunnen verantwoorden.

2.8 Vrijplaatsfunctie

Het beroep van geestelijk verzorger kent een vrijplaatsfunctie. Deze functie manifesteert zich als een onafhankelijke ‘ruimte’ voor de pastorant/cliënt, waar zonder schroom, schaamte en verdere consequenties gepraat kan worden over persoonlijke, vaak gevoelige onderwerpen. De ‘vrijplaats’ houdt in:

- dat mensen altijd een beroep kunnen doen op een geestelijk verzorger, hetzij op eigen gelegenheid hetzij via doorverwijzing;
- dat een geestelijk verzorger ook zelf het initiatief kan nemen om mensen te benaderen en bijstand te verlenen;
- dat de instelling waar de geestelijk verzorger werkzaam is instemt met onbeperkte toegang van de geestelijk verzorger tot wie dan ook in die organisatie, voor zover dit voor zijn functie van wezenlijk belang is.

Bij de vrijplaatsfunctie hoort ook het beginsel van vrije toegang tot autoriteiten. De geestelijk verzorger kan zijn onafhankelijke positie gebruiken om in het belang van de militair en in overleg met hem in contact te treden met commandanten, desnoods ook met hogere commandanten.

3. Omgang met de pastorant/cliënt

3.1 Basishouding

De houding van de geestelijk verzorger ten opzichte van de pastorant/cliënt kenmerkt zich door respect voor en de erkenning van de eigen verantwoordelijkheid van de gesprekspartner.

De geestelijk verzorger waarborgt dat het contact in vrijheid kan worden aangegaan, onderhouden en beëindigd door de gesprekspartner.

De geestelijk verzorger heeft niet het recht de begeleiding eenzijdig te verbreken, tenzij daar gewichtige redenen voor zijn die met de betrokkene worden besproken.

De geestelijk verzorger is zich bewust van de asymmetrie van de verhouding tussen zichzelf en de gesprekspartner en maakt geen misbruik van zijn overwicht door positie of deskundigheid.

De geestelijk verzorger behoudt professionele distantie tegenover de pastorant/cliënt en toont respect voor de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene. Hij zal gedurende de begeleiding geen andere dan een functionele relatie met de pastorant/cliënt hebben of de wens daartoe uitspreken, uit respect voor diens lichamelijke en emotionele integriteit.

Dit houdt ook in dat de geestelijk verzorger afziet van aanrakingen of uitspraken die mogelijk als erotisch of seksueel kunnen worden ervaren of als een uitnodiging daartoe.

3.2 Geheimhouding

Het werk van de geestelijk verzorger staat of valt met het vertrouwen dat hij geniet. Wat een geestelijk verzorger in vertrouwen wordt verteld, of anders in een vertrouwensrelatie ter kennis komt, blijft geheim. Persoonsgevoelige gegevens worden niet aan derden verstrekt. Eventuele schriftelijke documentatie wordt vernietigd na beëindiging van het contact.

Wanneer de geestelijk verzorger meent dat er dwingende redenen zijn om de geheimhouding te doorbreken, legt hij de pastoraal/cliënt zijn dilemma voor. Indien de pastoraal/client niet instemt met doorbreking van de geheimhouding, zal de geestelijk verzorger nagaan of eenzijdige doorbreking van de geheimhouding toch geboden is. Van belang daarbij is onder meer of er ernstige schade of gevaar dreigt voor de cliënt of voor derden, en of deze schade of dit gevaar door het doorbreken van de geheimhouding kan worden voorkomen. Als de geestelijk verzorger besluit de geheimhouding te doorbreken, zal hij de betrokkene van te voren laten weten welke informatie op welke manier aan welke anderen wordt verstrekt. Bij de zorgvuldigheid hoort om een dergelijk dilemma in geanonimiseerde vorm in intervisie of supervisie te bespreken met een collega of leidinggevende.

4. Omgang met de krijgsmacht

4.1 Zendende Instanties en de Defensieorganisatie

Voor wat betreft de inhoud van zijn werk legt de geestelijk verzorger verantwoording af aan de Zendende Instantie (i.c. het hoofd van dienst) waar hij toe behoort. Defensie is werkgever en stelt de geestelijk verzorger gelden en middelen ter beschikking ten behoeve van de uitoefening van zijn ambt. De geestelijk verzorger is voor wat betreft zijn werknemerschap als ambtenaar en de tot hem ter beschikking gestelde gelden en middelen verantwoordig schuldig aan de Defensieorganisatie (i.c. de directeur van de Diensten Geestelijke Verzorging).

De geestelijk verzorger is zich bewust dat zijn hybride juridische status verwarrend kan werken in de Defensieorganisatie. Hij neemt actief maatregelen om misverstanden te voorkomen.

4.2 Verhouding met commandanten

De commandant is eindverantwoordelijk voor alles wat er in zijn eenheid gebeurt. Er bestaat geen hiërarchische verhouding met de geestelijk verzorger die bij de eenheid geplaatst is.

De geestelijk verzorger zoekt overleg met de commandant over wat zij van elkaar kunnen verwachten. Erkenning van ieders eigen verantwoordelijkheden heeft hierbij speciale aandacht. Als de vertrouwensrelatie en de open werkverhouding met de

commandant toch onder druk komen te staan, roept de geestelijk verzorger hulp in van zijn leidinggevende.

De geestelijk verzorger geeft gevraagd en ongevraagd inzicht in zijn aanwezigheid bij de eenheid en zijn bereikbaarheid.

4.3 Non-combattant

De geestelijk verzorger is non-combattant volgens de Conventies van Genève. De geestelijk verzorger stelt zich goed op de hoogte van de regels die gelden voor non-combattanten.

4.4 Uniform

De geestelijk verzorger draagt een uniform, met de rangonderscheidingstekens van een officier en die van zijn ambt. De geestelijk verzorger gedraagt zich in het openbaar zoals zich van een goed geestelijk verzorger en van een ambtenaar mag worden verwacht. Ook in het buitenland bepaalt het gedrag van de geestelijk verzorger mede het imago van de Nederlandse krijgsmacht.

4.5 Functiegerelateerde opleidingen

De geestelijk verzorger neemt in principe loyaal, en in ieder geval solidair deel aan alle voor de geestelijk verzorger functiegerelateerde militaire opleidingen en activiteiten.

4.6 Hiërarchische organisatie

In de militaire organisatie is sprake van uitgesproken hiërarchische verhoudingen en van krijgstucht. De geestelijk verzorger gaat adequaat om met de machtsongelijkheid die daarvan het gevolg is. Ook is de geestelijk verzorger zich bewust van zijn eigen (formele en informele) machtspositie. Hij weet hier op een integere en functionele manier mee om te gaan.

4.7 Bijzondere omstandigheden

Door uitzendingen en/of oefeningen kan de geestelijk verzorger langdurig van huis zijn. Hij leeft dan in grote fysieke nabijheid van militairen, soms onder spanningsvolle omstandigheden.

De geestelijk verzorger kan dan zelf problemen ervaren waardoor zijn relatie met pastoranten/cliënten mogelijk ingrijpend verandert, met alle risico van dien.

De geestelijk verzorger is in staat zelf te signaleren wanneer zijn professionele distantie onder druk staat en in staat om deze distantie ook onder moeilijke omstandigheden te bewaren. Als militairen langdurig van huis zijn voor uitzendingen of oefeningen kunnen hun partners zich eenzaam voelen. Huisbezoeken door de geestelijk verzorger kunnen daardoor ongewild en onbedoeld een verwarrende uitwerking hebben. De geestelijk verzorger dient daarom helder te zijn over de doelstelling en de beëindiging van de contacten in het kader van de zorgverlening.

4.8 Subculturen

De geestelijk verzorger werkt in een gesecculariseerde bedrijfscultuur, met veel subculturen. De geestelijk verzorger toont een groot aanpassingsvermogen en inlevingsvermogen en doet alle subgroepen zoveel mogelijk recht zonder de eigenheid van de rol en positie van geestelijk verzorger te verliezen.

5. Omgang met collega geestelijk verzorgers

5.1 Samenwerking in het team

De geestelijk verzorger werkt in teamverband samen met collega's met een andere levensbeschouwelijke achtergrond en in voorkomende gevallen met een secretariaatsmedewerker geestelijke verzorging. Hij onthoudt zich in het openbaar van negatieve uitspraken of oordelen over zijn collega's en steunt hen waar mogelijk.

In geval van collegiale conflicten wordt tijdig de hulp ingeroepen van de betrokken leidinggevenden. Deze zijn – eveneens in collegiaal teamverband – verantwoordelijk voor het adequaat realiseren of herstellen van de voorwaarden voor een werkbare situatie op dat onderdeel.

5.2 Verdeling van eenheden

De gehele krijgsmacht is het werkerterrein van geestelijk verzorgers van verschillende denominaties. De geestelijk verzorgers op een onderdeel maken in goed overleg een praktische werkverdeling.

Geestelijk verzorgers verwijzen onderling door wanneer de thematiek van de gesprekken en/of de levensbeschouwelijke achtergrond van pastoranten/cliënten daartoe aanleiding geven.

Bij vertrek van het onderdeel worden werkzaamheden afgebouwd of overgedragen, of in zorgvuldig overleg met de opvolger nog enige tijd voortgezet.

De geestelijk verzorger neemt deel aan het reguliere collegiaal werkoverleg op het eigen onderdeel en in landelijk verband.

6. Omgang met collega's van het SMT

6.1 Interdisciplinaire samenwerking

De geestelijk verzorger participeert in het Sociaal Medisch Team van zijn onderdeel, met respect voor de andere disciplines in het team en in overleg met geestelijk verzorgers van andere denominaties.

De geestelijk verzorger bevordert een zodanige werkverhouding, dat onderling doorverwijzen als vanzelfsprekend wordt ervaren.

6.2 Geheimhouding

In het Sociaal Medisch Team kan vertrouwelijke informatie gedeeld worden, mits dat in het belang is van de betrokkene en deze daarvoor toestemming heeft gegeven. Indien dit laatste niet mogelijk is zorgt de geestelijk verzorger dat het vertrouwen van de pastorant/cliënt daarbij niet wordt geschaad.

7. Omgang met sociale media, de pers en nevenfuncties

7.1 Omgang met sociale media

Geestelijk verzorgers kunnen kennis en andere waardevolle informatie via sociale media delen. Geestelijk verzorgers publiceren niet ongevraagd vertrouwelijke informatie. Voor het publiceren van gesprekken en/of foto's wordt voor publicatie toestemming gevraagd aan betrokken commandant en/of personen.

De geestelijk verzorger is zich bewust van de relatie met zijn levensbeschouwelijke traditie en de Defensieorganisatie als hij publiceert over of in dialoog gaat met anderen.

De Diensten Geestelijke Verzorging ondersteunen de open dialoog en de uitwisseling van ideeën en het delen van kennis. Tenzij expliciet vermeld publiceren geestelijk verzorgers op een website (of andere sociale media) anders dan die vallen onder de Diensten Geestelijke Verzorging op persoonlijke titel. Als geestelijk verzorgers namens hun dienst spreken, vermelden zij hierbij hun dienst en functie.

De geestelijk verzorger is persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud die hij, voor zover dat niet tot zijn functie behoort, publiceert op blogs, wiki's, fora en andere media die gebaseerd

zijn op user-generated content. De geestelijk verzorger is zich er van bewust dat wat hij publiceert voor langere tijd openbaar zal zijn, met gevolgen voor de privacy.

Wanneer er bij de geestelijk verzorger twijfel bestaat over een publicatie of over de raakvlakken met de Diensten Geestelijke Verzorging neemt hij contact op met zijn hoofd van dienst.

7.2 Omgang met de pers

Door hun aanwezigheid en vertrouwenspositie binnen de krijgsmacht hebben geestelijk verzorgers toegang tot vertrouwelijke bedrijfsinformatie. Deze informatie kan onder omstandigheden politiek of moreel gewicht krijgen. Journalisten kunnen daarom geestelijk verzorgers bij de krijgsmacht benaderen. Ook kan bij de geestelijk verzorger zelf de wens opkomen om contact te zoeken met de pers.

Persvoorlichters van Defensie hebben een eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid in de omgang met de media. Zij zijn de aangewezen functionarissen om contact met de pers te onderhouden. Bedenk verder dat de pers een eigen politieke agenda kan hebben en dat uitspraken anders uitgelegd kunnen worden dan ze bedoeld zijn. Niet altijd is meteen duidelijk of iemand van de pers is. Ook is niet altijd duidelijk wat een interview is of een informeel gesprek.

Hoofden van dienst hebben eigen verantwoordelijkheden binnen Defensie, zij dienen te allen tijde op de hoogte worden gebracht door de eigen geestelijk verzorgers over contacten met de pers. Een cursus media bewustzijn hoort bij de standaardopleiding van geestelijk verzorgers.

7.3 Nevenfuncties

Geestelijk verzorgers kunnen nevenfuncties vervullen bij de Zendende Instantie of elders in de samenleving. Door een nevenfunctie kan het functioneren van een geestelijk verzorger onder druk komen te staan. Te denken valt aan de besteding van tijd en het ontvangen van vergoedingen of beloningen voor nevenfuncties.

Nevenfuncties bij organisaties met een politieke of emancipatoire doelstelling kunnen de onpartijdigheid van de geestelijke verzorging schaden. Het onderkennen en hanteren van spanningen tussen functie en nevenfuncties stelt zware eisen aan geestelijk verzorgers.

Nevenfuncties dienen bekend te zijn bij het hoofd van dienst en de directeur DGV. Nevenfuncties vormen een vast onderdeel van functioneringsgesprekken.

8. Werkwijze professionele standaard

8.1 Gebruik

De professionele standaard wordt door geestelijk verzorgers gebruikt bij het inwerken van nieuwe collega's, bij het maken van werkafspraken in GV-teams en bij intervisie. Hoofden van dienst en hoofden geestelijke verzorging van het defensieonderdeel gebruiken de professionele standaard bij conflicthantering, bij het leidinggeven en de beleidsontwikkeling in bredere zin.

Militairen kunnen de professionele standaard gebruiken bij een globale oriëntatie op de vraag wat zij van geestelijk verzorgers kunnen verwachten.

8.2 Evaluatie

Omdat de ethische discussie over gewenst gedrag van geestelijk verzorgers in de krijgsmacht voortduurt zal de professionele standaard periodiek worden geëvalueerd en bijgesteld. De bijdrage van de geestelijk verzorgers in de krijgsmacht aan die evaluatie is daarbij van centraal belang.

8.3 Vaststelling

Deze professionele standaard is door het bestuurscollege van de Diensten Geestelijke Verzorging vastgesteld voor de jaren 2017 - 2021.

9. Informatie

Heeft u naar aanleiding van deze professionele standaard vragen en/of opmerkingen dan kunt u contact opnemen met de Ambtelijk Secretaris van de Diensten Geestelijke Verzorging.

Drs. H.J.C. Struijk
Ambtelijk Secretaris Diensten Geestelijke Verzorging
Postbus 90701
2509 LS Den Haag

T +31 70 316 6782
M +31 6 10926896

Email adres: HJC.Struijk@mindef.nl

Uitgave
CDC/DPOD/DGV
Juni 2017